

Kórea vo svete

Obsah

1. Úvod
2. História
3. Hospodársky rast
4. Prijatie demokracie
5. Južná Kórea na svetovej scéne

1. Úvod

Kórejská republika (Južná Kórea) zaberá južnú polovicu Kórejského polostrova. Na západe, na druhej strane Žltého mora, sa nachádza Čína a na východe, za Východným morom, Japonsko. Severnú polovicu Kórejského polostrova zaberá Kórejská ľudovodemokratická republika (Severná Kórea).

Všeobecné údaje

- Oficiálny názov: Kórejská republika
- Poloha: 38° a 33° severnej šírky a 126° východnej dĺžky
- Rozloha: 100 266 km² (2013)
- Hlavné mesto: Soul (9 926 000) (2013)
- Počet obyvateľov: 50 220 000 (2013)
- Hustota obyvateľstva: 501 osôb/km² (2013)
- Jazyk: Kórejčina (Písmo: Hangul)
- Náboženstvo: budhizmus (22,8 %), protestantské (18,3 %), katolícke (10,9 %), ostatné (1,1 %), ateizmus (46,9 %)
- Politický systém: prezidentská republika
- Priemerná teplota: -2,5 ° C (január) až 25,4 ° C (august)
- Národná vlajka: Taegyeukgi
- Národný kvet: Mugunghwa (Ibišteľ sýrsky)

Economie

- HDP (nominálny): US \$ 1 417 miliárd (2014)
- HDP na obyvateľa (nominálny): US \$ 28 101 (2014)
- HDP (PPP): US \$ 1 779 miliárd (2014)
- HDP na obyvateľa (PPP): US \$ 35 277 (2014)
- HNP (nominálny): US \$ 1 366 miliárd (2014)
- HNP na obyvateľa (nominálny): US \$ 27 090 (2014)
- HNP (PPP): US \$ 1 746 miliárd (2014)
- HNP na obyvateľa (PPP): US \$ 33 620 (2014)
- Vývoz: US \$ 573 miliárd (2014)
- Dovoz: US \$ 526 miliárd (2014)
- Giniho koeficient: 31,1 (2011)
- HDI (Správa o ľudskom rozvoji): 0,891 (15. miesto) (2013)
- Najdôležitejšie priemyselné odvetvia: Polovodiče, automobily, stavba lodí, spotrebná elektronika, mobilné telekomunikácie, oceľ
- Mena: won (KRW, Kórejský won) (US \$ 1 = 1 060 won) (2014)

2. História

STAROVEKÁ KÓREA

Kórejský polostrov bol obývaný od staršej doby kamennej. Na začiatku doby bronzovej už osadníci na území založili prvý oficiálny štát Kočoson. Zakladateľa Kočosonu dodnes Kórejčania nazývajú „dedko Tangun“. Podľa dávnej legendy sa Tangun narodil zo zväzku medveďa a syna Nebeského kráľa, Hwanunga, ktorý zostúpil z neba na zem, aby mohol žiť medzi ľuďmi. Kočoson bol vládcom severnej časti Kórejského polostrova a zároveň názvom veľkej oblasti, ktorá zahŕňala aj územie dnešnej Mančurie. Kráľovstvo prosperovalo dlhé obdobie, až pokiaľ nebolo dobyté v roku 108 pred n.l. dynastiou Han.

TRI KRÁĽOVSTVÁ

Tri samostatné kráľovstvá bojovali o nadvládu nad polostrovom v období od 1. storočia pred n.l. do 7. storočia n.l. Kráľovstvo Kogurjo v severnej časti, Pekče na juhovýchode a Silla na juhozápade boli nakoniec zjednotené pod vládou Silla v roku 676 n.l. Nasledovalo dlhé obdobie mieru pod vládou kráľovstva Silla až do začiatku 10. storočia, kedy kráľovstvo Silla zoslablo a bolo podmanené novým kráľovstvom Korjo v roku 935 n.l. V období zjednotenej Sily došlo k významným pokrokom v umení a vede, a to najmä v oblastiach budhizmu, architektúry, astronómie, poľnohospodárstva a literatúry.

Náboženstvo v Kórei

Budhizmus sa dostal do Kórey cez Čínu v roku 372 n.l. a rýchlo prenikol do kórejského spôsobu myslenia, kultúry a duchovného života. Budhizmus bol národným náboženstvom Kórey v období od troch kráľovstiev do doby kráľovstva Korjo. Dynastia Čoson (1392 - 1910) potom adoptovala za svoju vládnucu filozofiu konfucianizmus.

Katolicizmus sa na polostrov dostal na konci 18. storočia a protestantizmus v 19. storočí. Zo začiatku sa kórejské úrady snažili kresťanstvo potlačiť, ale počet veriacich aj napriek tomu narastal aj na konci 19. storočia a začiatku 20. storočia. V súčasnej dobe sa takmer 30 % Kórejčanov hlási ku kresťanstvu. Budhizmus je stále populárny a konfucianizmus naďalej silno ovplyvňuje sociálne normy, najmä kórejskú pracovnú morálku. V Južnej Kórei je voľne praktizovaný rad ďalších náboženstiev, vrátane islamu.

KORJO A ČOSON

< Korjo >

Kráľovstvo Korjo sa dostalo k moci v roku 935 n.l. potom, čo absorbovalo kráľovstvo Silla. Korjo prijalo budhizmus ako svoje národné náboženstvo a v tej dobe vzniklo niekoľko vynikajúcich budhistických umeleckých diel. Kráľovstvo taktiež udržiavalo otvorenú zahraničnú politiku, medzi cudzincami sa stalo známe ako „Korea“. Korjo ovládalo Kórejský polostrov takmer 470 rokov až do vzostupu dynastie Čoson na konci 14. storočia.

TripitaĶa Koreana

Tripitaka Koreana je najobsiahlejšia zbierka budhistických posvätných textov na svete. Texty sú vyrezané do 81 258 drevených blokov a táto rozsiahla práca, ktorá bola dokončená v 13. storočí počas dynastie Korjo, mala slúžiť ako prosba o Budhovu ochranu proti mongolskej invázii. Každý blok obsahuje takmer 320 čínskych znakov na každej strane. Celkovo asi 52 miliónov znakov bolo starostlivo vyrezaných s veľkou mierou pravidelnosti a v celej kolekcii nie je prakticky jediná chyba.

< Jikji >

Jikji je skrátený názov kórejského budhistického dokumentu Antologie zenových učení veľkých budhistických kňazov, ktorý bol vytlačený v chráme Heungdeok v roku 1377 počas neskorej dynastie Korjo. Jikji je uznávaná ako najstaršia zachovaná kniha na svete z kovovej pohyblivej sadzby. Tento spis bol vydaný o 78 rokov skôr ako známa 42 riadková Biblia Johanna Gutenberga, ktorá bola vytlačená okolo roku 1450. Jikji je v súčasnej dobe zachovaný v divízii Manuscripts Orientaux Francúzskej národnej knižnice. Tento spis bol zahrnutý medzi UNESCO program Pamäť sveta v roku 2001.

< Čoson >

Dynastia Čoson (1392 – 1910) vládla nad polostrovom viac ako 500 rokov. Založil ju I Song-ge (neskôr známy ako kráľ Taedžo), ktorý bol generálom dynastie Korjo (918 – 1392) až do jej pádu. Hlavným mestom sa stal Hanjang (dnešný Soul).

Vládcovia dynastie Čoson podporovali konfuciánske ideály a doktríny v celej spoločnosti. Konfuciánska etika a rituály boli vyučované v rodinách a v školách a úradníci boli menovaní na základe zloženia Konfuciánskej štátnej skúšky. Kultúrna inovácia a rozvoj dosiahli vrchol počas ranného obdobia dynastie Čoson za vlády kráľa Sedžonga Veľkého (pravnuke kráľa Taedža, 1418 – 1450). Najznámejším výtvorom za vlády kráľa Sedžonga bola kórejská abeceda, Hangul.

V polovici dynastie Čoson bola krajina zdevastovaná japonskou inváziou (1592 – 1598), a neskôr inváziou z Mančurie (1627 – 1637). V druhej polovici dynastie vládovia upevnili svoju vládu nad dnešným územím Kórey a rozvoj v oblasti klasickej kórejskej kultúry, obchodu, vedy, literatúry a technológie dosiahol vrchol.

Na prelome 20. storočia čelila Kórea mnohým externým hrozbám, ktoré viedli k medzinárodným mocenským bojom a nakoniec k okupácii krajiny Japonskom v roku 1910.

Dedičstvo dynastie Čoson je značné a tvorí základ súčasnej kórejskej spoločnosti, určuje kultúrne normy, spôsob života, právny systém, vzťahy medzi staršími a mladšími generáciami, rovnako ako spoločenské postoje k aktuálnym témam.

Hangul: kórejské písmo

Kráľ Sedžong Veľký (1418 - 1450) je uznávaný ako najväčší panovník v kórejskej histórii. Bol to on, kto obnovil Jiphyeonjeon, orgán akademického výskumu, ktorý v roku 1443 úspešne vytvoril kórejskú abecedu, Hangul. Táto abeceda umožnila Kórejčanom písať foneticky namiesto používania čínskych znakov. Aj napriek tomu, že akademická sféra aj naďalej používala čínske znaky, veľké množstvo literatúry mohlo byť napísané spôsobom, ktorý väčšina Kórejčanov bola schopná prečítať. Tieto symboly, ktoré reprezentujú spoluhlásky a samohlásky, sú veľmi logické a výstižné, a je možné sa ich naučiť v priebehu niekoľkých hodín. Toto je dôvod, prečo je Hangul uznávaný ako jeden z najviac vedeckých systémov písma na svete.

Kórejské historické dediny: Hahoe & Yangdong

Hahoe a Yangdong, dve z najslávnejších historických dedín v Kórei, udržali neporušené klanové línie z generácie na generáciu viac ako 5 storočí. Dediny sa nachádzajú vo výnimočne malebnom prírodnom prostredí a dedinčania zachovali pôvodný životný štýl a zvyklostí rodín konfuciánskych vzdelancov. Tieto dediny sú taktiež dôležitým zdrojom verejného záujmu o nesmiernu hodnotu histórie a tradícií národa. Obe dediny boli zaradené do Svetového dedičstva UNESCO v roku 2010.

ROZDELENIE POLOSTROVA

< Hnutie 1. marca >

Úsvit modernej éry neveštil pre Kórejský polostrov nič dobré. Japonsko anektovalo Kóreu v roku 1910, hneď v počiatkoch japonského imperializmu, a Kórejčania s veľkým úsilím bojovali o znovuzískanie svojej suverenity.

Dňa 1. marca 1919 bola vydaná Deklarácia nezávislosti, podpísaná 33 významnými kórejskými vodcami. Toto vyvolalo národné povstanie proti japonskej okupácii a doma aj v zahraničí začal politický a ozbrojený odpor. V čínskom Šanghaji bola založená Dočasná vláda Kórejskej republiky.

< Oslobodenie a vojna >

Kórejský polostrov bol oslobodený v auguste 1945 po kapitulácii Japonska v druhej svetovej vojne. K rozdeleniu polostrova podľa 38. rovnobežky došlo takmer okamžite, keď sovietske a americké vojská vstúpili na územie Kórey za účelom odzbrojenia zostávajúcich japonských vojakov. Stručne povedané, Kórea sa stala geopolitickou obeťou natlačenou medzi dvoma svetovými veľmocami. 15. augusta 1948 bola južná polovica polostrova znovuzrodená ako Kórejská republika, nezávislý národ s demokratickými princípmi a slobodným trhovým hospodárstvom. Ľud Južnej Kórey zvolil pod dohľadom OSN svoje Národné zhromaždenie. Zhromaždenie potom menovalo prvým prezidentom Dr. I Sung-mana, vodcu hnutia za nezávislosť, ktorý študoval v USA.

Na severe bola medzitým založená Kórejská ľudovodemokratická republika s Kim Ir-senom, podporovaná Sovietmi.

Ako sa ukázalo po odtajnení historických dokumentov, 25. júna 1950 Severná Kórea napadla s pomocou Sovietskeho zväzu Južnú Kóreu. Toto ohlasovalo začiatok vojny, ktorá sa rýchlo vyvinula do medzinárodného konfliktu.

Soul padol do rúk severokórejského vojska v priebehu prvých troch dní bojov a v auguste už severokórejská armáda zabrala zvyšok územia Južnej Kórey, s výnimkou Busanu, prístavného mesta na juhovýchode krajiny, a okolitých oblastí.

Bezpečnostná rada Organizácie spojených národov rýchlo rozhodla o poskytnutí pomoci Južnej Kórei a vojenské jednotky a lekárske personál boli vyslané z viac ako 21 členských štátov. Po legendárnom vylodení generála McArthur v Inčonu dňa 15. septembra jednotky OSN vedené juhokórejským a americkým velením zatlačili severokórejskú armádu až k čínskej hranici. Keď sa bojová línia priblížila k čínskej hranici, Čína vstúpila do vojny na strane Severnej Kórey a juhokórejské a americké jednotky boli opäť vytlačené na juh. 4. januára 1951 bol Soul opäť v rukách Severokórejčanov.

Vojská Južnej Kórey a OSN, ktoré boli zložené prevažne z amerických jednotiek, za veľkých strát pre obe strany, vytlačili Severokórejčanov a Číňanov naspäť k 38. rovnobežke. Táto vojna spôsobila nielen obrovské straty na životoch a dramatické sociálne otrasy, ale aj to, že sa celý polostrov ocitol v troskách. Akákoľvek infraštruktúra, ktorá zostala z obdobia japonskej kolonizácie, bola z prevažnej časti zničená. Táto bratovražedná vojna skončila dohodou o prímerí v júli 1953. Mierové dohody neboli dosiahnuté dodnes.

USA a bývalý Sovietsky zväz vytvorili pred vojnou hranicu pozdĺž 38. rovnobežky. Nová hranica s názvom Vojenská demarkačná línia (MDL – Military Demarcation Line) bola po vojne vytvorená v blízkosti tejto prechodnej hranice. Táto línia je obklopená 4 km širokou demilitarizovanou zónou (DMZ – Demilitarized Zone), ktorá slúži ako nárazníková zóna pre túto ťažko ozbrojenú hranicu medzi oboma Kóreami. Kórejská republika má v súčasnosti okolo 50 miliónov obyvateľov, zatiaľ čo Kórejská ľudovodemokratická republika má populáciu asi 25 miliónov.

3. Hospodársky rast

Pod vedením prezidenta Pak Čong-hui, ktorý bol prezidentom od roku 1961 do roku 1979, Južná Kórea prijala silne exportnú a vládou riadenú ekonomiku za účelom zvýšenia hospodárskeho rastu. Rýchly ekonomický rast, nazývaný „Zázrak na rieke Han“, je z prevažnej časti pripisovaný prezidentovi Pakovi. Jeho päťročné plány s cieľom podporiť hospodársky rozvoj favorizovali veľké korporátne podniky, kládli dôraz na zvyšovanie zamestnanosti a zlepšili konkurencieschopnosť Južnej Kórey.

Nevídaný ekonomický rast Južnej Kórey začal na počiatku 60. rokov v dobe, kedy štátna ekonomická politika zmenila svoje zameranie z dravej industrializácie nahradzujúcej dovoz smerom k vývoznnej politike. V rámci tejto novej politiky vláda podporovala ľahké priemyselné odvetvia s vysokým podielom ľudskej práce, ako napr. textilný a odevný priemysel, v ktorých mala Kórea relatívnu výhodu.

V druhej polovici 60. rokov a v 70. rokoch sa dôraz opäť presunul z ľahkého priemyslu k ťažkému a chemickému priemyslu s vysokou pridanou hodnotou. Železo, oceľ, neželezné kovy, elektronika a chemická výroba boli vybrané ako najdôležitejšie odvetvia v súťaži o hospodársky rast.

V roku 1981 sa začal klásť dôraz na výskum a vývoj (R&D) a v druhej polovici 80. rokov vzrástol vývoz technológií a elektronických výrobkov. Niekoľko spoločností, vrátane Samsungu, Hyundai a dnešného LG, sa počas tejto exportnej ekonomickej politiky, ktorá pokračovala až do 90. rokov, rozrástlo do svetových rozmerov. Vďaka podpore štátu tieto kórejské konglomeráty investovali do kapitálovo náročného ťažkého a chemického priemyslu, zatiaľ čo sa vláda naďalej sústredila na priemyselnú a sociálnu infraštruktúru.

V roku 1970 bolo vytvorené tzv. Saemaul hnutie, ktoré malo slúžiť k modernizácii poľnohospodárstva a zapojeniu vidieckeho obyvateľstva do výroby. Saemaul znamená „nová dedina“. Táto kampaň prispela k rozvoju dedín a zlepšeniu životných podmienok poľnohospodárov. Kampaň bola neskôr rozšírená aj do priemyselných závodov a mestských oblastí. Princípy hnutia Saemaul boli od tej doby prebraté aj inými rozvojovými krajinami a Južná Kórea sa tak s nimi delí o svoje znalosti a skúsenosti.

Táto exportná, vládou riadená ekonomická stratégia sa ukázala ako veľmi úspešná pre hospodársky rast. Južná Kórea je jedinou krajinou od druhej svetovej vojny, ktorá sa zmenila z príjemcu zahraničnej pomoci na darcu zahraničnej pomoci počas jednej jedinej generácie. V roku 2014 bola Južná Kórea 5. najväčším vývozcom a 7. najväčším dovozcom na svete.

AKÉ FAKTORY OVPLYVNILI JUHOKÓREJSKÝ HOSPODÁRSKY RAST?

Južná Kórea dosiahla prekvapujúci hospodársky rast vďaka kombinácii silných vodcov, dobre vyškolených úradníkov, odvážnych priemyselníkov a motivovanej pracovnej sily.

Ambiciózni podnikatelia ochotne reagovali na vládne nabádanie k zvýšeniu vývozu a rozvoju nových priemyselných odvetví.

Dedičstvo konfucianizmu v Južnej Kórei kladie veľký dôraz na vzdelávanie, harmonické osobné vzťahy a ďalšie povinnosti k rodičom a predkom. V dobe počiatkov juhokórejskej industrializácie boli skoro všetci kórejskí pracovníci gramotní a boli schopní sa ľahko naučiť nové veci.

Otvorená hospodárska politika v krajine pomáhala prijatiu pokročilých technológií a inštitúcií z iných krajín. Zahraničné investície a vysoká miera juhokórejských domácich úspor prispeli k rozvoju ťažkého priemyslu a prevody finančných prostriedkov zasielaných juhokórejskými pracovníkmi zo zahraničia taktiež pomohli celkovému hospodárskemu rastu. Napríklad v období od polovice 60. rokov do konca 70. rokov bol veľký počet juhokórejských baníkov a zdravotných sestier vysielaných pracovať do západného Nemecka.

4. Prijatie demokracie

Juhokórejský ľud viedol boj za slobodnú a demokratickú vládu. Krajina bola od 60. rokov riadená prezidentom Pak Čong-hui a následne vojenskými generálmi. Južná Kórea v roku 1993 získala po úspešných slobodných voľbách civilnú vládu.

Juhokórejské noviny a televízne stanice teraz môžu publikovať a vysielat' rôznorodé názory bez strachu z prenasledovania. Internet a sociálne siete sú všadeprítomné. Rýchle zasielanie správ a komunikácia sú na dosah ruky pre takmer všetky skupiny obyvateľstva, najmä pre mladých ľudí.

Silná juhokórejská ekonomika bola vytvorená v období, kedy demokracia bola potláčaná pod zámienkou rozvoja. Práve tento rozvoj ale neskôr viedol k vyvolaniu postupného prechodu k prosperujúcej demokracii, ktorú teraz Juhokórejčania využívajú. Rýchly ekonomický rast viedol aj k sociálnym a ekonomickým nerovnostiam a tí, ktorí sa nestihli prispôbiť, neskôr hrali rolu katalyzátora pre ďalšiu demokratizáciu.

5. Južná Kórea na svetovej scéne

Kórea bola po stovky rokov známa ako „pustovnicke kráľovstvo“ (anglicky Hermit Kingdom). Napriek tomu sa obchodníci a imigranti vždy do určitej miery na polostrov dokázali dostať. Kultúrne artefakty a starobylé záznamy nám hovoria, že dochádzalo k výrazným kultúrnym výmenám, vrátane masovej migrácie kmeňov z Číny, usadení sa arabských obchodníkov a príchodu juhovýchodných Ázijcov. Mesto Kjongdžu, hlavné mesto vtedajšieho kráľovstva Silla, ktoré leží v juhovýchodnej časti polostrova, bolo najvýchodnejším koncom tzv. hodvábanej cesty, tiahnucej sa z Európy cez celý ázijský kontinent.

Čo sa týka nedávnej minulosti, Južná Kórea upevnila svoje miesto ako súčasť globálnej komunity a svet dostal možnosť zoznámiť sa s Kórejčanmi, kórejskými produktmi a kultúrou. Bežný juhokórejský študent sa taktiež napríklad snaží za pomoci telefónu komunikovať so zahraničnými komunitami, učí sa anglicky či iný jazyk a sníva o tom, že uvidí svet. Digitálna komunikácia je v mnohých ohľadoch dnešný ekvivalent hodvábanej cesty. Pokiaľ ide o prístup k internetu, je Južná Kórea jednou z najpokročilejších krajín na svete a jej informačné diaľnice sú široké a ďalekosiahle. Prostredníctvom týchto komunikačných kanálov si Kórejčania vymieňajú myšlienky, skúsenosti a vedomosti s ľuďmi po celom svete a toto prispieva k obohacovaniu kórejskej kultúry, tak ako bola odovzdávaná minulými generáciami.

Počas celej histórie bola kultúrna výmena kľúčovým prvkom v medzinárodnom styku. Toto platí aj dnes v našom stále viac prepojenom svete. Juhokórejská populárna hudba (K-pop), filmy a seriály získali oddané medzinárodné publikum potom, čo sa Hallyu (tzv. Kórejská vlna) prehnala svetom. Južná Kórea, na druhej strane, stále prijíma kultúrne prvky od zvyšku sveta.

KAŽDODENNÝ ŽIVOT V KÓREI

Väčšina Kórejčanov nosí moderné oblečenie a tradičné kórejské oblečenie hanbok sa už dnes nosí len pri zvláštnych príležitostiach ako sú svadby alebo tradičné sviatky. Hanbok sa skladá z krátkeho saka a dlhých šiat pre ženu a saka a voľných nohavíc zaviazaných pri členkoch pre muža. Typické kórejské jedlo tvorí ryža, polievky a kimči (kyslá kapusta) a je sa paličkami. Kórejčania používajú tradičný systém podlahového kúrenia ondol, ktorý sa používa aj v dnešných moderných domácnostiach. Bytové komplexy sú kvôli veľmi vysokej rýchlosti urbanizácie najtypickejším spôsobom bývania. Taekwondo, kórejské tradičné bojové umenie, si udržiava popularitu aj v súčasnosti a je medzinárodným športom.

**The Academic
Center for International Affairs,**

108° Research Complex(Munhyeong
Haogae-ro, Bundang-gu, Seongnam-si)

- Tel. (031) 708-1234

- Fax. (031) 708-1234

h1